

# DIS!NFO

BRIEF



Oktober 2022.

## MONITORING SRBIJANSKIH MEDIJA 2021/22

### DFC ANALIZA

[Analiza](#) jednogodišnjeg monitoringa koji je sproveo Digitalni forenzički centar u periodu od 01. oktobra 2021. do 30. septembra 2022. godine otkriva nastojanje da se činjenice kombinuju sa lažnim informacijama, pretjerivanjima ili iznošenjem činjenica izvan konteksta kako bi se oblikovalo javno mnjenje. Analiza, koja obuhvata ukupno 11.510 članaka, je pokazala da su portali *Alo*, *Espresso*, *Srbija danas*, *Kurir* i *Informer* bili najčitaniji srbijanski mediji u Crnoj Gori tokom prethodnih 12 mjeseci i da su istovremeno najčešće širili sadržaj upitnog kvaliteta. Narativi koji dominiraju izazivaju osjećaj nelagode, nesigurnosti i zabrinutosti. Ako se osvrnemo, slika Crne Gore kao kriminalne države, mafijaške organizacije, u kojoj se krše ljudska prava i održavaju izbori uz brojne nepravilnosti, kontinuirano se stvarala posljednjih godina. Trend objavljivanja po mjesecima pokazuje da su srbijanski mediji o Crnoj Gori najvažnije izvještavali u januaru, aprilu i avgustu, što se poklapa sa periodom pada 42. Vlade Zdravka Krivokapića, formiranja nove manjinske vlade, potpisivanja Temelnog ugovora i izglasavanja nepovjerenja Vladi Dritana Abazovića. Treba naglasiti da je cilj ovih narativa bio izazvati emocionalni naboje građana i kao rezultat dati dodatne podjele i napetosti. Takvo izvještavanje dovelo je do opasnih predrasuda prema Crnoj Gori, građanima i institucijama, imajući u vidu doseg i čitanost ovih portala i kod nas.

## CRNA GORA U MREŽI GRU AKTIVNOSTI

### DFC ANALIZA

Aktuelna bezbjednosna dešavanja sa kraja decembra 2022. godine ponovo su bacila svijetlo na hibridno rusko djelovanje u Crnoj Gori, ovog puta kroz dobro organizovanu obavještajnu mrežu, s ciljem prikupljanja povjerljivih podataka jedne NATO članice. Epilog akcije sprovedene 29. septembra od strane partnerskih službi i crnogorskih nadležnih organa bilo je uskraćivanje boravka za 6 ruskih diplomata i zabrana ulaska u Crnu Goru za 28 stranih državljana koji su, kako se navodi, radili za interese stranih službi. Među osumnjičenima za rad za obavještajnu službu Rusije je i bivši portparol Ministarstva vanjskih poslova Radomir Sekulović. Prema javno

dostupnim izvorima, Agencija za nacionalnu bezbjednost je u posjedu informacija da je Sekulović bio dio špijunske mreže koju je formirao obavještajac ruske Vojne obavještajne službe GRU, Igor Zajcev. Igor Zajcev je vodio obavještajnu mrežu GRU koja je djelovala u više evropskih zemalja i u koju su bili uključeni i pripadnici administracija tih država još od 1990. godine. Indikativno je da je Sekulović dugo radio na konzularnim poslovima u afričkim zemljama, u vrijeme kada je Igor Zajcev, kao pripadnik Četvrtog odeljenja GRU bio zadužen za Afriku. Detalje o aktivnostima Igora Zajceva možete pročitati u [analizi Crna Gora u mreži GRU aktivnosti](#).

**Među osumnjičenima za rad za obavještajnu službu Rusije je i bivši portparol Ministarstva vanjskih poslova Radomir Sekulović**

## ČIJA JE NAŠA EKSTREMNA DESNICA?

### DFC ANALIZA

Digitalni forenzički centar je uradio [analizu](#) koja tretira djelovanje ekstremne desnice u Crnoj Gori, aktuelizovano paralelno sa dubokom političkom, društvenom, socijalnom i identitetskom krizom, koja je obilježila posljednje dvije godine. Pojava ekstremne desnice i desničarske ideologije u Crnoj Gori direktna je refleksija raspada SFRJ i promjena koje su pratile razgradnju zajedničke socijalističke države i od početka je povezana sa procesom radikalizacije ambijenta u Srbiji. Pojačani intenzitet ruske meke moći u Crnoj Gori je posebno došao do izražaja nakon poziva za članstvo u NATO 2015. godine i bio je uočljiv kroz djelovanje pojedinih političkih subjekata, nevladinih organizacija, medija, građanskih aktivista i pojedinaca, čiji se politički i ideološki koncept zasniva na zalaganju za promjenu strateškog kursa zemlje i njeno izmještanje sa zapadnog na istočni kolosijek. Već tada, kao

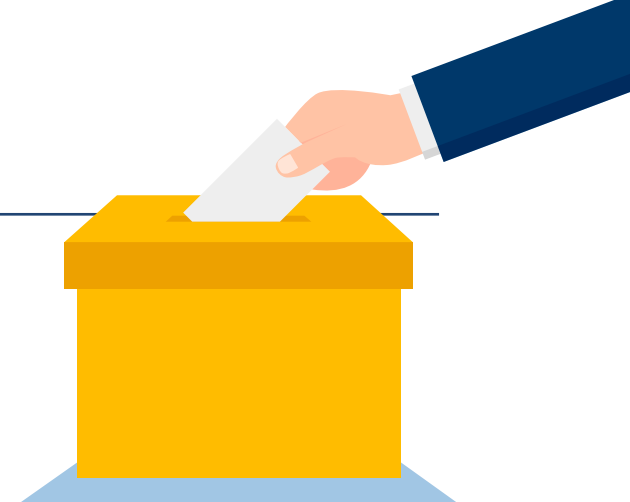
ključni proksi ruskog djelovanja se afirmiše Srpska pravoslavna crkva, što je uz, pojavljivanje grassroot konzervativnih grupa, otvorilo vrata zloupotrebi religije i formiranju, pod okriljem SPC i uz aktivno učešće pojedinih sveštenika ove vjerske organizacije novih patriotskih udruženja sa snažnim nacionalnim i vjerskim identitetom. Pripadnici tih udruženja nastupaju sa sličnim narativom, slave ratne zločince i zalažu se za reviziju istorije koja se u njihovoj interpretaciji bazira na konfabulacijama odnosno falsifikatima. Značajan broj tih organizacija se u Crnoj Gori i regionu krije iza humanitarnog rada, nastojeći da omekša svoj imidž, putem društvenih mreža, kako bi bili društveno prihvaćeni. Ipak, kad se sagledaju njihovi stavovi i aktivnosti i kada se oni kontekstualizuju, otkriva se njihova agenda zasnovana na desničarskoj ideologiji, militarističkom duhu i odanosti Rusiji.

## PREKO 15.000 EUR NEPOZNATOG PORIJEKLA ZA PROMOCIJU GP URA NA FEJSBUKU

### DFC ANALIZA

[Analiza](#) i podaci potrošnje na političke reklame putem Fejsbuka u svrhu kampanje za nedavno održane lokalne izbore, u 14 crnogorskih opština, pokazuju da je za te potrebe utrošeno 75.211 eura, od čega je 10 stranica sa najvećom potrošnjom utrošilo skoro 70% ukupnog iznosa. Stranica *Naglasí*, koja je kreirana 4. oktobra 2022. godine, utrošila je preko 15.000 EUR na političko reklamiranje – isključivo jedne partije – Građanskog pokreta URA, njenog kandidata za gradonačelnika Luku Rakčevića i njihovih stavova. Kada je riječ konkretno o zvaničnim stranicama partija na Fejsbuku, Građanski pokret URA je za promociju utrošila 3.834 eura, dok se za sponzorisanje objava putem zvanične stranice kandidata Luke Rakčevića iskoristilo 4.106 eura. Novac koji su utrošile Naglasí, Građanski pokret URA

i Luka Rakčević (22.991 EUR) omogućio je da političke poruke naklonjene partiji aktuelnog premijera budu pregledane oko 11 miliona puta. Tokom mjesec dana predizborne kampanje, pokret Evropa sad, koji je ostvario značajne rezultate na lokalnim izborima u Podgorici, je za političku Fejsbuk promociju platio nešto više od 3.500 eura. Kada se tome dodaju pojedinačna oglašavanja na stranicama lidera tog Pokreta Jakova Milatovića i Milojka Spajića, potrošili su 13,647 eura. Za taj novac Fejsbuk je omogućio da političke poruke Pokreta Evropa sad na ovoj platformi budu pregledane oko 10 miliona puta. Na trećem mjestu po najvećem iznosu utrošenog novca u predizbornoj kampanji je stranica Aleksa Becić - Demokrate - Demokratska Crna Gora sa 5.143 eura za 108 reklama koje su pregledane 5 miliona puta.



## MANJI BROJ DEZINFORMACIJA NEGO TOKOM PRETHODNIH IZBORA

### DFC INFO

Analitičar Digitalnog forenzičkog centra Marko Banović je u novoj [epizodi](#) edukativnog podkast serijala, pokrenutog u saradnji sa Agencijom MINA saopštio da je tokom proteklih lokalnih izbora zabilježeno manje dezinformacija u odnosu na prethodne lokalne i parlamentarne izbore. On je rekao da je u Crnoj Gori zabilježen jedan broj dezinformacija i lažnih vijesti, ali da je to bilo na *niskom nivou*, a razlog za to može biti što su političke partije, akteri i subjekti i svi koji su učestvovali u političkoj propagandi shvatili da to stvara negativne efekte kod građana. Banović je istakao da političke partije koriste mreže za promociju i targetiranje neistomišljenika, dodajući da se taj kanal komunikacije konstantno upotrebljava u političke svrhe i u predizbornoj kampanji. Posebno zabrinjava manjak regulacije na društvenim mrežama, što otvara prostor za određene zloupotrebe.

## IZBORI POD LUPOM

### DEZINFORMACIJE

Digitalni forenzički centar je u susret lokalnim izborima pokrenuo [blog](#) *Izbori pod lupom* sa ciljem informisanja javnosti o svim dezinformacijama i manipulacijama tokom izbornog procesa. Upravo na tom blogu su i objavljene najznačajnije (dez)informacije. Posebno se izdvajaju one sa nepostojećim istraživanjima koje se ponavljaju iz ciklusa u ciklus. U jeku političke kampanje, a u susret seriji lokalnih izbora u Crnoj Gori, na sajtu SNP CG – Socijalistička narodna partija Crne Gore dana 16.10.2022. godine objavljen je članak *Po posljednjim istraživanjima*

*koje su sprovele istraživačke agencije za ispitivanje javnog mnjenja Datapraxis i Ipsos, lista Temeljno za Budvu će osvojiti 5 mandata!* Kako nam je saopšteno iz Ipsos Montenegro ta agencija nije sprovodila istraživanje izbornih preferencija na lokalnom nivou u Budvi, te navedeni podaci ne mogu poticati od njih. Pored Ipsos-a lažno istraživanje je pripisano i Centru za demokratsku tranziciju (CDT). Na FB stranici Evropska Crna Gora je objavljeno navodno istraživanje o rezultatima izbora u Podgorici koje se pripisuje CDT-u. U pitanju je laž, jer CDT nije radio to istraživanje.

Disinfo Brif pruža mjesečni pregled ključnih dezinformacija, narativa i propagande koje je DFC tim razotkrio i istražio kako bi podigao svijest o problemu i njegovom obimu.



Disinfo Brif je dio DFC projekta finansiranog dijelom od strane američkog Stejt departmenta. Iznesena mišljenja, nalazi, zaključci i preporuke ne odražavaju nužno stav Vlade SAD.